

kort & krachtig

leesvoer

Peter van den Hoven
'Achter de keukendeur'

Van den Hoven wil in zijn boek 'een beeld geven van de ontwikkelingen in de jeugdliteratuur en enkele andere aspecten van de jeugdcultuur zoals die zich, globaal genomen, de afgelopen tien jaar hebben voorgedaan'. De bundel bevat zestien uitvoerige interviews, door de schrijver afgewisseld met eigen informatieve onderbrekingen.

In het eerste deel zijn gesprekken bijeengebracht met een aantal auteurs van jeugdboeken: Nannie Kuiper, Dolf Verroen, Gertie Evenhuis, Thea Beckman, Henk Barnard, Sonia Garmers, Guus Kuijer, Willem Wilmink en Karel Eykman. Het gaat in deze gesprekken vooral om de ontwikkelingen in het werk van genoemde auteurs.

Deel twee gaat over de relatie tussen het jeugdboek en andere aspecten van de jeugdliteratuur, zoals: kritiek, vertalingen, wetenschappelijk onderzoek en jeugdliteratuur in een ontwikkelingsland. In dit deel ook aandacht voor ontwikkelingen in andere jeugdculturele zaken: televisie en film, jeugdtheater, muziek.

Aan het eind van ieder gesprek in deel 1 is een beknopte bibliografie te vinden; in deel 2 is aan de gesprekken veelal een wat algemenere literatuurlijst toegevoegd.

Lekker leesvoer voor ieder die zich voor jeugdliteratuur en jeugdcultuur interesseert.

Achter de keukendeur is verschenen bij uitgeverij BzztôH.

G. Timmerman en E. Willemse
'De verloren strijd van Gaspard'
0-nummer van de Scharnierreeks

Het boekje vertelt over Gaspard – wat staat voor de Brusselse volksmens – hier in de persoon van Gustaaf, die in 1830 als gewone fabrieksarbeider, samen met de andere volksmensen, de strijd won tegen de heersende 'Hollander', maar die die strijd eigenlijk verloor daar de uitbuiters dezelfde bleven, de werkvoorwaarden niet veranderden, de armoede aanhield, de éne koning zelfs door een andere vervangen werd. De complexe toestand die 150 jaar geleden in België en meer bepaald in Brussel heerste, wordt getoond via twee verhalen, dat van Gustaaf en dat van baron d'Hoogvorst. Dit verhaal leest vlot en gemakkelijk mede dank zij de vele dialogen. Deze zijn weliswaar niet realistisch: de volkse zijn niet in het Brusselse dialect gesteld, maar daardoor voor de moderne lezer goed verstaanbaar, en dank zij volkse woordenschat en toon geven zij goed het karakter van die taal weer; de dialogen van burgerij en adel zijn niet in het Frans gesteld, maar de stijf-deftige en hoogdravende stijl geven ook hier de aangepaste mentaliteit weer.

Dit boekje is gedacht voor scholieren uit het hoger middelbaar onderwijs. Het is geen schoolboekje, maar het kan wel door een handige leraar in de lessen geïntegreerd worden. Het is geen jeugdboek, maar het kan wel gewoon uit pure belangstelling door de jongeren gelezen worden. Het doel van de redactie is duidelijk: 'zij wil in de eerste plaats sociale en historische bewustwording stimuleren om te komen tot mensen die zich bewust zijn van hun eigen maatschappelijke situatie, die gevoelig zijn voor en zoekende naar andere levensvormen en die zich tenslotte bewust zijn van de eigen mogelijkheden en beperktheden om mede in te grijpen in de omvorming van hun sociale omgeving.'

Wat ook interessant is om te weten: dit boekje is er één uit een reeks, de Scharnierreeks, waarin reeds een eerste nummer verscheen over Tito, gezien vanuit de Kroaat Josip Broz. Doch de reeks belooft ook titels over actuele onderwerpen:

Amar, een arbeider te gast

De Belgische koloniale politiek

Mau-Mau-opstanden

Een slavenopstand tegen 'Koning Katoen'

Nee, bedankt, het verhaal van een actiegroep tegen atoomcentrales.

Kortom, dit is een reeks die tenminste aandacht en zeker aanbeveling verdient.

De Scharnierreeks is te bestellen bij:

EPO, Lange Pastoorstraat 25-27, 2600 Berchem (België), rek. nr. 412-9097541-86

of bij

AKO, Volksstraat 32, 2000 Antwerpen (België), rek. nr. 001-0886824-29.

Prijs per los nummer: 60 fr. plus 5 fr. port; prijs abonnement 300 fr. plus 20 fr. port (enkel via AKO); prijs groepsabonnement — min. 10 abonnementen — 250 fr. plus 20 fr. port per abonnement.

Liva Willems

'De haan wil een ei'

Tien kippen zitten op hun nest en zijn bezig hun eieren uit te broeden. Niks bijzonders dus. Maar in een hoekje zit er nog een, of wacht eens, is dat niet de haan? Jawel hoor, en hij broedt ook op een ei. Natuurlijk geeft dat nogal wat consternatie in het kippenhok. Want dát is ze nog nooit overkomen: een haan die een kind wil! De kippen vinden het een beetje raar, maar toch staan ze de haan met raad en daad bij. En die heeft dat hard nodig, want hij weet nog niet wat veel kippen al lang weten: hoe je je kind leert eten bijvoorbeeld, en dat het op een gegeven moment op eigen poten moet staan. Maar de haan zet door ...

Een roldoorbrekend kleuterboekje, met veel humor geschreven, dat eerste klassertjes vast zelf al wel kunnen lezen, want het zijn allemaal gemakkelijke woorden en korte zinnen. De expressieve tekeningen van Huib Pieters laten zien dat kippen en hanen heel wat menselijke trekjes hebben. Uitgave Sjaloom; 3-turvenreeks; gebonden f 12,50.

Boek en bibliotheek in de school voor mavo, havo en vwo

Deze nota van de Provinciale Adviesgroep Schoolbibliotheekdiensten in Gelderland is een zeer bruikbaar hulpmiddel wanneer uw school van plan is een schoolbibliotheek op te zetten, of deze te reorganiseren.

De middelen worden steeds beperkter, het gebruik neemt voortdurend toe. Op basis van dit gegeven biedt de nota een aantal adviezen voor onder meer:

— de accommodatie van de schoolbibliotheek

- personeel en openingstijden
- de collectie en collectievorming
- de catalogus
- de financiële mogelijkheden (wat betreft het Rijk, wat niet?).

Tussen deze zakelijke opsommingen door hebben de opstellers enkele ervaringen met het bibliotheekgebruik en de bibliotheeklessen op het Wageningen Lyceum in de nota opgenomen, die het geheel veel leesbaarder maken.

Aan het eind van de nota staan allerlei gegevens over verdere documentatie en hulpmiddelen bij de (her)inrichting van een schoolbibliotheek.

De nota is te bestellen bij: Provinciale Schoolbibliotheekdienst Gelderland, Postbus 136, 5880 BH Velp, tel. 085 — 629229.

Leestekens

Er is een nieuw tijdschrift over jeugdliteratuur; het richt zich tot onderwijsgeveenden. Het wil jeugdboeken vanuit een didactisch standpunt beschouwen en bespreken. Niet met het accent op de opvoedende kracht van de inhoud, maar op de didactische mogelijkheden die zo'n boek biedt. Want ... probleemboek of strip ... elk genre leent zich uiteindelijk voor klassikale behandeling met, didactisch gezien, handen en voeten. Als literair object op zichzelf, óf als uitgangspunt voor oefeningen op een breder vlak. Zo nodig de grenzen van de taalles overschrijdend.

Daarvoor zijn theorie, methodiek en adequate werkvormen onontbeerlijk. 'Leestekens' wil hierin voorzien. De redactie bestaat uit: Marry Remery-Voskuil, Herman Kakebeeke, Theo Vesseur en Jacques Vos, dezelfde mensen die tot voor kort het project 'Jeugdliteratuur' verzorgden.

Per nummer zal 'Leestekens' een aantal recente uitgaven bespreken volgens een houvastgevend patroon: inhoud, didactische analyse, tips voor het werken ermee in de klas. Daarnaast: theorie, achtergrondinformatie, interviews met de makers en lezers van jeugdboeken, gegevens uit wetenschappelijk onderzoek. En natuurlijk: bijdragen en reacties van abonnees.

Het eerste nummer is verschenen (september 1980). Het tweede in november. De frequentie is vastgesteld op 5x per jaar. Een abonnement kost f 37,50.

Raamplan voor taalonderwijs van morgen

Enkele maanden geleden verscheen het 'Raamplan voor taalonderwijs van morgen', waarin concreet uitgewerkte ideeën ten aanzien van de vernieuwing van het taalonderwijs aan 4- tot 15/16-jarigen worden gepresenteerd.

Het Raamplan kiest voor emancipatorisch taalonderwijs, waarin de waarden, de normen en het taalgebruik die kinderen uit hun thuissituatie meebrengen, in beginsel geaccepteerd worden. Taal wordt dan vooral als gebruiksmiddel voor ontwikkeling en bewustmaking van kinderen beschouwd. In het taalonderwijs dient daarom ook de nadruk te liggen op het in allerlei situaties en rollen leren gebruiken van taal door kinderen.

Uitgaande van deze grondgedachte wordt een kader gepresenteerd, waarbinnen planmatig kan worden gewerkt aan de ontwikkeling van nieuw taalonderwijs. Deze ideeën zijn tevens uitgewerkt in een model voor een schoolwerkplan en een (deel) werkplan taal daarbinnen.

Het 'Raamplan voor taalonderwijs van morgen' is een publikatie van de Centrale Werkgroep Moedertaal van het Contactorgaan van de Innovatie van het Onderwijs. Het is verkrijgbaar bij Postbus 482, 5201 AL 's-Hertogenbosch.

Spelen op school

Het boek 'Spelen op school' is geschreven voor onderwijsteams die *samen met de ouders*, in het kader van schoolwerkplanontwikkeling, aandacht willen schenken aan spelen.

De hoofdstukken kunnen los van elkaar gekozen en besproken worden. Elk hoofdstuk bevat suggesties voor discussie op ouderavonden. Vakjargon is in de taal van 'Spelen op school' vermeden. Het boek is in samenhang met de praktijk in scholen voor buitengewoon onderwijs ontstaan. Maar in de toekomstige basisschool komt meer ruimte voor spelen. Daarom zullen de mensen die bij het basisonderwijs betrokken zijn, het boek ook goed kunnen gebruiken. Dat kan blijken uit de inhoud, waarvan hier een overzicht volgt:

Spelen vroeger, spelen nu

Spelen en het buitengewoon onderwijs

Spelen en het schoolwerkplan

Mogelijkheden voor spelen op school

Gedachten over spelhouding en spelbegeleiding

Spelen — wereldverkenning — taal

Speelproblemen

Hoop voor de toekomst?

'Spelen op school' is tegen de gereduceerde prijs van f 10,- exclusief port verkrijgbaar bij het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum, Afdeling I, Postbus 30, 3870 CA Hoevelaken.

Oudercommissies en schoolteams die meerdere exemplaren wensen, doen er goed aan gezamenlijk te bestellen, ter vermijding van onnodige portokosten.

Samenwijs

Zo heet het enige informatieblad in Nederland, geheel gewijd aan opleiding, onderwijs en vorming van minderheden. Met aandacht voor het onderzoek dat op deze terreinen wordt gedaan. Het blad wil kritisch volgen wat de overheid doet voor de minderheden-educatie. Buitenlandse onderwijskrachten vinden er rubrieken in, geschreven in hun eigen taal.

In beschouwingen, artikelen en interviews wordt aandacht geschonken aan de educatie van minderheden, zowel in het basis- als het voortgezet onderwijs en tevens aan cursussen en opleidingen voor volwassenen uit minderheidsgroepen. Er worden in het blad ook mededelingen opgenomen van organisaties en instellingen op het gebied van de educatie van minderheden.

Het blad verschijnt tien maal per jaar in een omvang van minstens 24 pagina's. De kosten van een jaarabonnement zijn f 60,-. De prijs van de losse nummers is f 7,50.

De hoofdredacteur Ton J.M. Triesscheijn wordt met adviezen bijgestaan door een redactiecommissie waarin deskundigen op terreinen die verband houden met de educatie van minderheden, zijn opgenomen. Het blad is een uitgave van de Stichting Samen, B. v. IJsselmondelaan 28, 3078 HB Rotterdam, tel. 010 — 322150.

Rien T. Segers

'Het lezen van literatuur'

De lezer van het *Moer*-nummer over literatuuronderwijs zal zich herinneren dat Wam de Moor het een en ander voor de ontwikkeling van de literatuurdidactiek verwacht van de receptie-esthetica 'zoals bij ons onder meer Rien T. Segers die bestudeert' (1980: 3, p. 7).

Zojuist verscheen 'Het lezen van literatuur' van Rien T. Segers, bedoeld voor meer in het bijzonder 'de taalleraren aan havo en vwo' en studenten

en docenten aan MO- en lerarenopleidingen en aan letterenfaculteiten. Deze doelgroep moet wel meer in de theorie van de receptie-esthetica (RE) geïnteresseerd zijn dan in de bruikbaarheid ervan voor de onderwijspraktijk; het is Segers primair te doen om het schetsen van de contouren van een *toekomstige receptie-theorie*. Achtereenvolgens besteedt hij aandacht aan de beginselen van de RE; de verdere ontwikkelingen van de RE; de consequenties van een receptie-esthetische literaturopvatting; enkele voorbeelden van receptie-esthetisch onderzoek en de toekomst van de RE. Segers acht 'de vertaling van een lezersgerichte literatuurwetenschap naar leerling- en studentgericht literatuuronderwijs een dringende zaak'. Hopelijk neemt het aantal publikaties over receptie-esthetisch onderwijs snel toe; het uitgangspunt van de RE biedt tal van mogelijkheden voor normaal-functioneel tekst- of literatuuronderwijs. 'Het lezen van literatuur' is een assemblage van eerder verschenen publikaties van Segers. Wie alleen geïnteresseerd is in de opmerkingen over literatuuronderwijs kan ook volstaan met Segers' artikel in *Spektator* 9, 1980, p. 287 e.v. (dat is het laatste hoofdstuk van 'Het lezen van literatuur').

Uitgave: Ambo, reeks Basisboeken, Baarn 1980, 148 blz., f 21,50.

Leren en onderwijzen

Inleiding tot de algemene didactiek

Op een flink (?) aantal Nederlandse lerarenopleidingen wordt deze inleiding van de Belgische auteurs Standaert en Troch gebruikt. Misschien zegt dat al iets van de kwaliteit van het boek; in ieder geval verscheen begin van dit jaar de tiende herziene en vermeerderde druk.

De auteurs hebben geprobeerd een boek te schrijven dat nauw aansluit bij de didactische praktijk. Zij geven veel aandacht aan pogingen tot vernieuwing van de didactische praktijk, gericht op de vorming van de leerling in zijn totaliteit. Het sterke van het boek is, dat de auteurs steeds aangeven wat het verschil is tussen het organiseren van het onderwijs volgens een *selectieve* visie en een *adaptieve* visie (gericht op de ontplooiing van de individuele persoonlijkheid van de mens). Deze visies spelen steeds een doorslaggevende rol in de keuze van de doelstellingen van je onderwijs, de keuze van de leerinhouden, de keuze van de didactische werkvormen, de keuze voor een eva-

luatievorm. Het onderwijzen is op deze wijze een proces van keuzes maken, iets wat Steven ten Brinke ook al eens heeft betoogd in dit tijdschrift.

In de huidige onderwijspraktijk worden beide visies nog niet als gelijkwaardig beschouwd. Doordat de auteurs dit wel doen, bieden zij veel ruimte aan onder meer het formuleren en de keuze van affectieve doelstellingen, de factoren die een rol spelen bij de 'binnenklas differentiatie', de leerstof-ordening in thema's en een aantal methoden (werkvormen) voor affectieve vorming.

Het boek is niet gemakkelijk: bij hoofdstukken als Doelstellingen van een les(senreeks) bepalen en Didactische werkvormen is het eerder als naslagwerk dan als een leerboek te gebruiken. In dat opzicht kan volledigheid ook z'n negatieve kanten hebben. Een gedeelte van het hoofdstuk over evaluatie schrikt wat af door de nogal technische benadering van begrippen als betrouwbaarheid en validiteit (van toetsen).

Tenslotte nog dit: aangezien het een algemene inleiding betreft, worden er ook vele voor de moedertaalleraar minder interessante voorbeelden gegeven. In het bijbehorende practicumboek zijn er voor studenten wel meer aansprekende voorbeelden te vinden. Maar de afgestudeerde moedertaalleraar zal de theorie toch soms zelf moeten 'vertalen' naar zijn eigen praktijk.

R. Standaert en F. Troch 'Leren en onderwijzen. Inleiding tot de algemene didactiek' Acco Leuven 1980 (tiende druk).

H. de Waard, R. Standaert en F. Troch 'Leren en onderwijzen. Practicumboek' Acco Leuven 1980. Voor Nederland: De Tijdstroom, Lochem.

Conferentieverslag

Over het onderwerp 'Onderwijs en etnische minderheden' werd op 22 en 23 februari van dit jaar in de Rijks Pedagogische Academie te Middelburg een studieconferentie gehouden. Het verslagboek is inmiddels gereedgekomen. Het bevat de gehouden lezingen — van Lotty van den Berg-Eldering, Carol Molony, Henry Dors, S.J.C. van Eyndhoven en Philip van der Meer — en de discussieverlagen.

Er is nog een aantal extra exemplaren beschikbaar voor belangstellenden. Schrijven aan mevr. Ria Broos, p/a Rijks Pedag. Acad., Kruitmolenlaan 60, 4337 KR Middelburg.

Normaal? Functioneel?

U heeft, vermoedelijk via dit blad, begrepen dat de reader 'Normaal? Functioneel?' bij de afdeling vakdidactiek van de sectie Nederlands te verkrijgen is. Dat is echter niet het geval. U dient de rea-

der te bestellen bij:

Afdeling Verkoopcentrale A-faculteiten, Postbus 9108, 6500 HK Nijmegen, tel. 080 — 516250 (van 10.30-12.00 en van 14.00-16.00 uur). Bij bestelling dient u, behalve de titel van de reader, ook te vermelden: code 3.30.129.

HET CADEAU

Toen de VON 10 lenten jong werd, kreeg zij van de didactiek commissie Nederlands van de Vereniging van Leraren in Levende Talen een mooi cadeau: een blanco boek. De titel hadden de milde gevers al bedacht:

Goed beVONden.

Onder deze naam staat de commissie een DCN-cahier af waarin de VON haar inzichten en opvattingen kan uitdragen: DCN-cahier 13, Groningen, Wolters-Noordhoff, 1982.

Wat er goed bevonden gaat worden dat hebt u, lezer, in eigen hand.

Hoe? Schrijf!

In het komende jaar kan een ieder zijn/haar ideeën over moedertaalonderwijs of een onderdeel daarvan in de vorm een artikel laten meedingen naar een plaatsje in de bundel. De inzendingen moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

- de nadruk moet liggen op de praktische toepasbaarheid;
- de suggesties voor de lespraktijk moeten vanuit een goed doordachte visie worden gegeven;
- zowel deze visie als de achterliggende theorie moeten de praktijk onderbouwen;
- de visie op onderwijs en maatschappij moet duidelijke relatie vertonen met de opvattingen die in de vereniging leven (zie de beleidsnota en de aantekeningen daarover in Moer 1980: 3);
- de bijdrage omvat maximaal 25 pagina's (wie meer te bieden heeft neme het zekere voor het onzekere en sture het werk toch op).

Nogmaals: schrijf!

Stuur uw inzending vóór 1 juli 1981 naar:

Paul Kuyer, Ringdijk 16, 1097 AB Amsterdam.

Maak van een leeg cahier een mooie geste!